

Email: abppensioen@gmail.com

23 januari 2023

Vooruit per email:

ek-secretariaat@eerstekamer.nl

AANGETEKEND

Aan de voorzitter van de Eerste Kamer tevens
Voorzitter van de Huishoudelijke Commissie,
Prof. dr. J.A. Bruijn
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

Betreft: Verzoek tot onderzoek en een tijdelijk verbod op deelname aan
behandeling van de Wet toekomst pensioenen Wtp, (36.067) wegens
schending van de Gedragscode Integriteit Eerste Kamer door (schijn
van) belangenverstrengeling van de senatoren:

De heer P. **Rosenmöller**, fractievoorzitter Groen Links;
Mevrouw prof. dr. H.M. **Prast**, Partij van de Dieren;
Mevrouw drs. M.GH.H.C. **Oomen**-Ruijten, CDA.

Geachte heer Bruijn,

Bij brieven van 17, 19 en 20 januari 2023 heb ik u, in mijn hoedanigheid als
secretaris van de Stichting Kennisbank ABPpensioen, in kennis gesteld van schending
van de Gedragscode Integriteit Eerste Kamer op grond van belangenverstrengeling
door de in aanhef genoemde senatoren. Deze brief vervangt deze drie brieven en is
voorzien van bijlagen, mede vanwege de maatschappelijke ophef die is ontstaan na
publicatie. In de bijlagen treft u daarvan een samenvatting.

Ik verzoek u voor het verdere traject deze brief te gebruiken. De
Vertrouwenspersoon Integriteit Eerste Kamer heb ik vrijdagavond afschriften
gezonden van de drie brieven, maar niet deze brief. Ik mag er wel op vertrouwen dat
u voldoende betekenis toekent aan deze brief.

Afgelopen week hebben bijna 270 duizend (268.794) lezers kennisgenomen van de
door mij gesignaleerde belangenverstrengeling en daarop gereageerd.
Kwaliteitskranten uit de reguliere media hebben contact opgenomen voor
aanvullende artikelen.

Stichting Kennisbank ABPpensioen (hierna: Kennisbank) behartigt de collectieve
belangen van deelnemers, slapers en gepensioneerden in Stichting Pensioenfonds
ABP (hierna: ABP), pensioenfonds voor overheid en onderwijs, die niet bij een
vakbond zijn aangesloten.

Op 31 januari 2023 vindt in de Eerste Kamercommissie een technische briefing plaats over de onderwerpen transitie en geschillenbeslechting van de Wtp. Tevens wordt verder gesproken over de verdere procedure. Ik verzoek u bij de opening van de vergadering de leden te informeren over deze brief en de door u (voor)genomen initiatieven.

Ook zou ik het niet vreemd vinden indien u de aanwezige Kamerleden bij aanvang van deze vergadering verzoekt opgave te doen indien zij op enige wijze in nevenfuncties betrokken zijn belanghebbende instanties. Niet alleen bestuursfuncties in pensioenfondsen veroorzaken een belangenverstremming, ook beleidsbepalende functies in vakbonden of werkgeverorganisaties zijn onwenselijk in het kader van belangenverstremming en de Gedragscode.

Feitelijk is hier sprake van tijdelijke materiële incompatibiliteit, op voet van artikel 57 Grondwet en artikel 1 van de Wet Incompatibiliteiten Staten-Generaal en Europees Parlement. Hoewel in de Wet Incompatibiliteiten het hebben van een nevenfunctie die knelt met het te beoordelen wetsvoorstel niet is opgenomen – wat overigens zeer wenselijk is- kunt u als voorzitter dit wel tijdelijk ad hoc van toepassing verklaren op de drie genoemde senatoren. Tijdelijk, omdat dit verbod slechts gedurende de behandeling van de Wtp in de Eerste Kamer van toepassing is. Kortom, senatoren die door nevenfuncties in (de schijn van) belangenverstremming geraken, moeten worden uitgesloten van iedere invloed op de behandeling van de wet.

Niet onvermeld mag blijven dat de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak mr. H. Naves vorige week in een televisie-uitzending bekend maakte dat de rechters zich zorgen maken over het verval van onze rechtsstaat en het vrijwel verdwenen vertrouwen van de samenleving in de rechtsstaat. De gesignaleerde belangenverstremming is daar onderdeel van.

Over de Gedragscode integriteit Eerste Kamer

Uit de eed, Gedragscode en de Algemene beginselen van Behoorlijk Bestuur volgt de conclusie dat de (schijn van) belangenverstremming bij senatoren verboden is. Bij de aanvaarding van hun ambt leggen zij in de vergadering een eed, dan wel verklaring en belofte, van zuivering af en zweren of beloven zij trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van hun ambt. Bij de naleving van de eed of belofte dienen leden te handelen in overeenstemming met beginselen van integriteit en betrouwbaarheid. Ze zijn bij hun handelen transparant over hun functies naast het Kamerlidmaatschap en eventuele andere belangen.

Eerste Kamerleden dienen zich ook te onthouden van handelingen en activiteiten die de schijn van belangenverstremming oproepen. De drie senatoren zijn als lid van de Eerste Kamer medewetgever en behoren zonder last (artikel 67, derde lid, van de Grondwet) te besluiten en louter het algemeen belang te dienen.

Senatoren zijn deeltijdpolitici die doorgaans elders een hoofdfunctie en andere functies naast het Kamerlidmaatschap hebben. Zij worden door de samenleving ook in die andere functies als lid van de Eerste Kamer gezien.

Ook al vergaderen Eerste Kamerleden maar één dag in de week, ze zijn zeven dagen per week Kamerlid en worden daar als zodanig ook op aangesproken. ¹

Artikel 1 van de Gedragscode luidt als volgt:

“Ieder lid handelt bij de naleving van de door hem afgelegde eed of belofte in overeenstemming met beginselen van integriteit en betrouwbaarheid.”

Artikel 2, eerste lid van de Gedragscode luidt al volgt:

“Ieder lid geeft zich rekenschap van de belangen die hij anders dan als lid van de Kamer heeft en waakt ervoor dat deze belangen niet leiden tot het op oneigenlijke wijze uitoefenen van zijn functie. Een lid onthoudt zich ook van handelingen en activiteiten die de schijn van belangenverstrengeling oproepen.”

Belangenverstrengeling van senator P. Rosenmöller

De heer P. Rosenmöller is per december 2021 bezoldigd beleidsbepalend bestuurslid van ABP. Voorafgaand aan deze functie was de heer Rosenmöller vanaf 2008 bezoldigd bestuurslid/commissaris bij pensioenuitvoerder APG, waarvan pensioenfonds ABP vrijwel alle aandelen bezit en daarmee volledig eigenaar is.

De conclusie is gerechtvaardigd dat de heer Rosenmöller in alle vezels vanaf 2008 de belangen van ABP en APG heeft gediend en zal blijven dienen. In het persbericht van ABP van 24 november 2021 wordt Rosenmöller geciteerd over zijn taken als beleidsbepalend bestuurder bij het ABP:

“Bijdragen aan een nieuwe pensioenregeling en deze begrijpelijk maken voor deelnemers vind ik een geweldige uitdaging.”

Rosenmöller heeft derhalve een functioneel specifiek eigen belang in het goedkeuren door de Eerste Kamer van de Wtp, namelijk het dienen van het ABP-belang in zijn bezoldigde nevenfunctie. De heer Rosenmöller kan moeilijk tegen de wet Wtp stemmen nu hij als beleidsbepalend bestuurder van pensioenfonds ABP mede besloten heeft dat ABP de Wtp met vreugde omarmt. Rosenmöller maakt deel uit van de werkgeversdelegatie van het ABP-bestuur en is voorgedragen door de Zelfstandige Publieke Werkgevers (bron: persbericht ABP, 24 november 2021)

Over de Wet toekomst pensioenen berichtte het ABP als volgt (copy paste website ABP, ingekort)

---

1. ¹ Eerste Kamer, vergaderjaar 2018–2019, CXXXIV, B, p. 2-4

Kamer behandelt nieuwe pensioenwet

2 november 2022

De Tweede Kamer behandelt vandaag het voorstel voor de nieuwe pensioenwet, de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Met de vernieuwde regels sluit het pensioenstelsel beter aan op actuele ontwikkelingen in de samenleving.

De vaart erin houden

ABP wacht de uitkomst van het debat met interesse af. De nieuwe pensioenwet zal onze deelnemers ook in de toekomst een goed pensioen bieden. En een vernieuwd pensioenstelsel opleveren dat klaar is voor de toekomst en waarin de regels voor iedereen duidelijk zijn. Wij zijn van plan in 2026 over te stappen op dat vernieuwde stelsel, maar dan is het wel belangrijk dat er niet meer vertraging komt.

APG, pensioenuitvoerder van ABP, sinds 2008 eigendom van ABP, berichtte als volgt (copy paste website APG, ingekort):

 Gepubliceerd op:
23 december 2022

Op donderdag 22 december heeft een meerderheid van de Tweede Kamer vóór het aannemen van het wetsvoorstel voor de Wet toekomst pensioenen (Wtp) gestemd. Positief is dat de regeringscoalitie ook op de steun van GroenLinks en PvdA kon rekenen, waarmee ze potentieel ook over een meerderheid in de Eerste Kamer beschikt.

Het aannemen van het wetsvoorstel is goed nieuws voor deelnemers en werkgevers, omdat het een pensioenstelsel dat voldoet aan de eisen van deze tijd, onder handbereik brengt. Ook APG als uitvoeringsorganisatie keek uit naar dit nieuws.

Ook het gegeven dat bij senator P. Rosenmöller kennelijk het zelfbewustzijn ontbreekt dat zijn functie als senator niet verenigbaar is met behandeling van de Wtp, bevestigt het vermoeden dat hier sprake is van ontoelaatbare belangenverstrengeling. Het had op de weg van senator Rosenmöller gelegen om op eigen initiatief tijdig de voorzitter van de Eerste Kamer te informeren dat hij zich zal verschonen in de procedure ter voorkoming van belangenverstrengeling.

Belangenverstrengeling van senator prof. dr. H.M. Prast

Op haar bio op de webpagina van de Eerste Kamer vermeldt Prast dat zij bezoldigde nevenfuncties heeft bij AZL maar zij geeft niet aan waaruit die nevenfuncties inhoudelijk precies bestaan. Daartoe is zij wel gehouden op voet van artikel 6 van de Gedragscode Eerste Kamer en de toelichting daarop.

AZL is een adviesbureau dat het bestuur van pensioenfondsen adviseert en begeleidt. AZL heeft tenminste 42 pensioenfondsen als klant waaronder pensioenfonds DNB, van de toezichthouder op pensioenen, De Nederlandsche Bank. De Nederlandsche Bank is tevens regelgever voor de pensioenfondsen, zoals de litigieuze rekenrente en de normen waar pensioenfondsen aan moeten voldoen om te mogen indexeren. De Nederlandsche Bank is mede auteur van de Wtp.

Alle genoemde 42 pensioenfondsen zijn voorstander van de Wtp; niet vreemd omdat de huidige risico's van werkgevers en pensioenfondsen in de Wtp worden afgestoten naar de werknemers. Door deze cruciale informatie niet uit eigen beweging kenbaar te maken tegenover de griffie, waardoor die niet is opgenomen op de webpagina's van de Eerste Kamer, worden de burgers namens wie zij in de Eerste Kamer zit, in het ongewisse gehouden over haar belangenverstrengeling met vrijwel de gehele pensioensector. Door dat te doen is sprake van bedrog. Het gerechtshof heeft eerder het onthouden van cruciale informatie gekwalificeerd als bedrog.²

Ik verwijs kortheidshalve naar de Gedragscode Integriteit Eerste Kamer, in het bijzonder artikel 1, 2 en 6.

Belangenverstrengeling van senator mevrouw drs. M.G.H.C. Oomen-Ruijten

Senator Oomen is penningmeester van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, tevens voorzitter van de Eerste Kamercommissie voor Europese Zaken (EUZA).

Mevrouw Oomen is tevens bezoldigd bestuurslid van pensioenfonds PWRI, pensioenfonds Werk en re-integratie, net als pensioenfonds ABP gevestigd te Heerlen. Dat heeft Oomen wel gemeld in haar bio op de webpagina van de Eerste Kamer, maar een nadere toelichting op de functie ontbreekt. Is Oomen beleidsbepalend bestuurslid of slechts uitvoerend bestuurslid? Ook het pensioenfonds PWRI, staat positief over de nieuwe pensioenwet Wtp. Hieronder is copy paste ingekort een deel van de webpagina van PWRI weergegeven. Derhalve kan geen sprake zijn van een onafhankelijk, zonder last genomen oordeel over de Wtp door mevrouw Oomen en met haar het CDA.

---

² Gerechtshof 's-Hertogenbosch ECLI:NL:GHSHE:2014:3358, rov. 4.3.4

23 december 2022

Nieuwe regels een stap dichterbij

De nieuwe regels voor pensioen zijn weer een stap dichterbij gekomen. Gisteravond stemde een meerderheid in de Tweede Kamer in met de nieuwe regels.

Nu gaat de Eerste Kamer nog naar de wet kijken. Ook in de Eerste Kamer wordt gestemd. Als daar een meerderheid voor de wet stemt, dan kan deze ingaan op 1 juli 2023. Pensioenfonds hebben tijd nodig om zich voor te bereiden op de nieuwe regels voor pensioen. Uiterlijk op 1 januari 2027 moeten zij zijn overgestapt op deze nieuwe regels.

PWRI wil op 1 januari 2025 overstappen naar de nieuwe regels. Deze overstap moet zorgvuldig plaats vinden. Als dat niet verantwoord kan, kan het toch nog later worden.

Kortom, de Wet toekomst pensioenen Wtp, thans in uw Kamer in behandeling (36.067) heeft geen schijn van kans op een eerlijke, onafhankelijke en zonder last of te nemen beoordeling door een drietal fracties, zijnde GroenLinks, CDA en PvdD. Op grond hiervan verzoek ik u de fracties GroenLinks, CDA en PvdD uit te sluiten van beraadslagingen, spreekrecht en stemrecht over de Wet toekomst pensioenen Wtp althans de drie genoemde senatoren Rosenmöller, Prast en Oomen hiervan uit te sluiten. Daarmee geeft u tevens het signaal af dat gewerkt wordt aan herstel van de in verval geraakte rechtsstaat.

Op grond van het voorgaande verzoekt de Kennisbank u het volgende:

1. De Huishoudelijke Commissie te informeren en een onderzoek in te stellen ex artikel 10 van de Gedragscode;
2. De behandeling van de Wtp op te schorten totdat de Huishoudelijke Commissie haar bevindingen openbaar heeft gemaakt;
3. Een tijdelijk verbod op te leggen aan deelname aan beraadslagingen, debatten en stemmen over de Wtp voor de drie genoemde senatoren;
4. Kennisbank te informeren over uw bevindingen en die van de Huishoudelijke Commissie, standpunten en te nemen maatregelen.

Met gevoelens van hoogachting,

F. Nijhof
secretaris

Bijlagen bij brief aan de voorzitter van de Eerste Kamer prof. dr. J.A. Bruijn
Betreft schending Gedragscode integriteit Eerste Kamer, belangenverstrengeling Wtp

1. Publiciteit opinie homepagina website <https://abppensioen.nl> op 21 januari 2023
2. Publiciteit Twitter: 233.849 lezers per 21 januari 2023
3. Publiciteit: Enkele antwoorden van lezers op tweetberichten
4. Statistieken bezoek homepagina website 34.590 lezers 17 t/m21 januari 2023

Kennisbank ABPpensioen

<https://abppensioen.nl>

'Wat niet weet, wat niet deert.'

Lid zijn van de Eerste Kamer is een parttime job. Eerste Kamerleden vergaderen maar één dag in de week, maar ze zijn zeven dagen per week Kamerlid en worden daar als zodanig ook door het bedrijfsleven en samenleving op aangesproken. De belangenverstremming van enkele senatoren in de Eerste Kamer, die deze weken de nieuwe pensioenwet Wet toekomst pensioenen (Wtp) behandelt, is de zoveelste aanslag op onze rechtsstaat. De senatoren hebben betaalde nevenfuncties bij pensioenfondsen. Zowel pensioenfondsen als werkgevers willen af van het huidige pensioenstelsel. Het huidige stelsel voorziet in risicodeling van de resultaten van beleggingen en kosten door werkgevers, pensioenfondsen en werknemers.

In de nieuwe pensioenwet Wtp komen die risico's volledig bij de werknemers, slapers en gepensioneerden te liggen. Met de afwenteling van risico's wordt een belangrijke eis van de werkgevers ingewilligd. De vakbonden die 11 procent van de werknemers vertegenwoordigen, knikten instemmend. In de Tweede Kamer werd de Wtp aangenomen, met steun van oppositiepartijen GroenLinks en Partij van de Arbeid. Zij steunen de Wtp in ruil voor toezeggingen van het kabinet Rutte IV om vergaande maatregelen te nemen op gebied van klimaat, stikstof, energie en milieu.

Thans is de Eerste Kamer aan zet. De politieke partijen moeten volgens de Grondwet en de Gedragscode Integriteit Eerste Kamer de Wtp onafhankelijk, zonder last en zonder vooringenomenheid beoordelen. Dat gaat niet lukken. De pensioenfondsen die hen beloont met riant vergoedingen, zijn voorstander van de nieuwe pensioenwet.

GroenLinks-senator Paul Rosenmöller is ook bezoldigd bestuurslid van het grootste pensioenfonds ABP. Rosenmöller over zijn taken nu hij is

toegetreten tot het bestuur van ABP: "Bijdragen aan een nieuwe pensioenregeling en deze begrijpelijk maken voor deelnemers vind ik een geweldige uitdaging." (bron: [*persbericht pensioenfonds ABP*](#), 24 november 2021). Van deze senator staat al vast hoe hij als fractievoorzitter van GroenLinks met 8 zetels straks zal stemmen over de nieuwe pensioenwet. Niks zonder last, niks onafhankelijk, Rosenmöller is door het bestuur van ABP ingehuurd om in de Eerste Kamer de nieuwe pensioenwet te accorderen. Senator **mevrouw H.M. Prast**, voorheen **D66** nu **Partij van de Dieren**, heeft een betaalde nevenfunctie bij adviesbureau AZL dat tenminste 42 besturen van pensioenfondsen adviseert en begeleidt naar het nieuwe pensioenstelsel. Daartoe behoort ook het pensioenfonds van toezichthouder De Nederlandsche Bank, die een deel van de nieuwe pensioenwet heeft geschreven. Die zeer relevante informatie staat niet op haar bio van de Eerste Kamer. Het bewust achterhouden van cruciale informatie is bedrog, stelde het Gerechtshof 's-Hertogenbosch eerder vast. **Mevrouw M.G.H.C. Oomen-Ruijten**, senator voor het **CDA** in de Eerste Kamer, is tevens bezoldigd bestuurder bij pensioenfonds PWRI. Abusievelijk stond hier eerst vermeld dat haar nevenfunctie niet vermeld is op haar bio. Die staat er wel summier op maar de voorgeschreven nadere informatie over die nevenfunctie ontbreekt.

Deze drie senatoren **Rosenmöller**, **Prast** en **Oomen** hebben ingrijpend de Gedragscode Integriteit van de Eerste Kamer geschonden – en daarmee de Grondwet. Een schending van onze rechtsstaat. Zij hadden zich uit eigen beweging direct publiekelijk moeten terugtrekken wegens dreigende belangenverstremming, toen de Wtp door de Tweede Kamer werd goedgekeurd. Dat is niet gebeurd, kennelijk met de genoegzame gedachte 'wat niet weet, wat niet deert'.

Recentelijk hebben **onze rechters** bij monde van **mr. H. Naves**, voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, zich zorgelijk uitgesproken over de deplorabele staat van onze rechtsstaat. Eerder al werd dit vastgesteld door Tweede Kamerlid **Pieter Omtzigt** en SP-Kamerlid **Renske Leijten**. Onze staatsrechtsgeleerden kijken toe en zwijgen. Zij zijn te druk met het oreren over een voorgenomen wetsvoorstel dat politieke partijen kan verbieden wanneer die een 'bedreiging' vormen voor onze rechtsstaat. Met name de universiteit Leiden, van oudsher dé bakermat van recht en staatsrecht, laat het afweten.

De nieuwe pensioenwet Wtp heeft door het bedrog (verzwijgen van cruciale informatie) en schending van de Gedragscode Integriteit geen kans op een eerlijke en onafhankelijke beoordeling in de Eerste Kamer, de uitslag staat

immers al vast. Inmiddels heeft de stichting Kennisbank ABPpensioen de dossiers met brieven overgedragen aan de externe en onafhankelijke vertrouwenspersoon van de Eerste Kamer, **mevrouw Carla Verwoerd**, met het verzoek een onderzoek in te stellen. De voorzitter van de Eerste Kamer **prof. dr. J.A. Bruijn (VVD)** is verzocht zowel GroenLinks, het CDA en de PvdD wegens bedrog en schending van de Gedragscode uit te sluiten van de beraadslagingen, debatten en stemmingen over de Wtp. Niet alleen de 'besmette' senatoren dus, maar de gehele fractie vanwege de klaarliggende fractiestandpunten. Het zou van moed getuigen indien de voorzitter van de Eerste Kamer daartoe zou besluiten, om daadwerkelijk een start te maken met de afbraak van netwerkcorruptie en herstel van de rechtsstaat.

Frans Nijhof

Frans Nijhof @frans_nijhof · 7 uur

6.998

Bij de externe en onafhankelijke vertrouwenspersoon van de Eerste Kamer heeft Kennisbank klachten ingediend over GroenLinks senator Paul Rosenmöller, CDA-senator Oomen en PvdD-senator Prast, wegens belangenverstremgeling. Lees meer op: [✔ abppensioen.nl](https://www.abppensioen.nl)
[✔ pic.twitter.com/Ebfn7cYLWn](https://pic.twitter.com/Ebfn7cYLWn)

Tweetactiviteit weergeven

Frans Nijhof @frans_nijhof · 20 jan.

27.129

Waarom, prof. Prast, verzwijgt u voor de burgers als Eerste Kamerlid dat u ook betaald wordt door adviesbureau AZL, dat het pensioenfonds van De Nederlandsche Bank (DNB) adviseert? De DNB die de litigieuze rekenrente voorschreef, die pensioenfondsen verbod te indexeren?
[✔ pic.twitter.com/umvLH8Mbhf](https://pic.twitter.com/umvLH8Mbhf)

Tweetactiviteit weergeven

Frans Nijhof @frans_nijhof · 20 jan.

30.374

Na Rosenmöller is nu het CDA in de Eerste Kamer (EK) die de burgers bedriegt over de nieuwe **#pensioenwet** Wtp. Mw. Oomen-Ruijten (CDA) verzwijgt dat zij bezoldigd bestuurder is bij pensioenfonds PWR. Geen kans op onafhankelijke beoordeling. Brief op [✔ abppensioen.nl](https://www.abppensioen.nl) [✔ pic.twitter.com/YPWxrlrDnG](https://pic.twitter.com/YPWxrlrDnG)

Tweetactiviteit weergeven

Frans Nijhof @frans_nijhof · 19 jan.

84.709

De voorzitter van de Eerste Kamer is verzocht onderzoek in te stellen naar Groen Links senator Paul Rosenmöller, wegens belangenverstremgeling in de behandeling van de pensioenwet **#Wtp**. Rosenmöller is ook bestuurder van pensioenfonds ABP.

Lees de brief:

[✔ bit.ly/3QPAexq](https://bit.ly/3QPAexq)

Tweetactiviteit weergeven

Frans Nijhof @frans_nijhof · 17 jan.

84.639

Paul Rosenmöller, fractievoorzitter Groen Links in de Eerste Kamer, moet verboden worden te spreken en te stemmen over de nieuwe **#pensioenwet #WTP**. Rosenmöller is beleidsbepalend bestuurder bij pensioenfonds ABP. Belangenverstremgeling en **#netwerkcorruptie**. [✔ pic.twitter.com/jkBZpcdAjP](https://pic.twitter.com/jkBZpcdAjP)

Tweetactiviteit weergeven

Enkele antwoorden op tweetberichten van F. Nijhof inzake belangenverstremgeling van enkele leden van de Eerste Kamer in de behandeling van de Wtp.

Henk Brink @henk_brink · 20 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Prast, Rosenmöller, Schippers, etc, etc, er is volgens mij al veel geld verdwenen uit de pensioenpotjes en daarom willen ze de nieuwe pensioenwet er door drukken. #pensioenwet @EersteKamer

we are back in 1939 but with New technol... @Greg339500... · 20 u ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#) en [@mantas4544](#)

Ach dat heeft toch geen zin ,want het wordt afgedaan dat het professionele mensen zijn en daardoor belangenverstremgeling niet plaats kan vinden !! Ze denken hetzelfde en schrijven hetzelfde en dan geen belangenverstremgeling?

Jij en deze Tweeter delen een aantal wederzijdse volgers

sjoerd visser @_Sjoerd_Visser_ · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Weer een nutteloos onderzoek waarbij de uitkomst al eigenlijk bekend is? Je ziet de belangenverstremgeling eraf druipen...dus waarom dit onderzoek?

Torero @ToreroMotero · 22 u ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Hoe kan de eerste kamer hier zelf geen grip op krijgen dan?

Torero @ToreroMotero · 19 u ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Volledig mee eens, maar als zij dit zouden "vergeten" voor de stemming zou het een farce zijn geweest. Alhoewel niet helemaal onverwachts, moet ik zeggen.

Gerda K @GerdaK9 · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Een geweldige actie. Als politici niet integer zijn dan kunnen burgers hen terecht wijzen. @Wftproof gelezen?

Jij en deze Tweeter delen een aantal wederzijdse volgers

Teus van Houwelingen @TeusvanHouwelin · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

"Maar die regels gelden toch niet voor mij? Ik ben door en door integer!!"

 Jij en deze Tweeter delen een aantal wederzijdse volgers

ellen @kyrahond · 20 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Dit moet tot de bodem uitgezocht worden. Dit is zo fout. 🙄

Mark Ferrari @markmferrari · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Het vermogen tot reflectie, "zelfbewustzijn ontbreekt", kenmerkt zijn hele loopbaan. [@prosenmoller](#).

Henny.Geniet 🍷👉 @hennevanderwal · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Zo zie je maar onbetrouwbaar. Hoe kan dit, je moet toch alle functies door geven.

📖 Enkele accounts die jij volgt, geven deze Tweeter vaak een vind-ik-leuk

Sonja van Ampting @sonjavanampting · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Heel goed!! Dit kan toch niet!

Froukje Dijkstra @froukjedijkstra · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Een uitstekend initiatief! Dank! Laat ook dit maar zichtbaar worden.

📖 Enkele van je wederzijdse volgers geven deze Tweeter vaak een vind-ik-leuk

P.C.Tervoort @Mudfun · 20 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

laat hij meteen Schippers meenemen in het onderzoek , die heeft bij DSM de boel gefleest

📖 Enkele van je wederzijdse volgers geven deze Tweeter vaak een vind-ik-leuk

Animal lover @ReneePronk · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

En terecht, 2 heren dienen!!

📖 Enkele van je wederzijdse volgers geven deze Tweeter vaak een vind-ik-leuk

Fulano Panadero @FulanoPanadero · 19 jan. ...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

De overheid is de grootste werkgever van het land, met het grootste pensioenfonds. Die dubbele pet heeft de overheid altijd gehad. Bij elke wetswijziging rondom pensioenen wordt met een schuin oog gekeken of het wel in de ABP kraam te pas komt.

ron @ynnor55 · 19 jan.

...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Aaaai je verwacht het niet, he

Gevolg door enkele Tweeters die jij volgt

Anton Wijslake @amwijs · 19 jan.

...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Dat zal vast als niet ontvankelijk worden afgewezen. Immers die pensioenregeling moet er door!! Zou een voor stem minder betekenen hè!

Jij en deze Tweeter delen een aantal wederzijdse volgers

Johan 🇳🇱 🇸🇪 🇩🇪 🇫🇷 🇬🇧 🇮🇹 🇪🇺 🇯🇵 🇰🇷 🇨🇦 @NiluZavu · 19 jan.

...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Vrijwel de hele Eerste Kamer heeft een waslijst aan nevenfuncties, bijbaantjes; veelal als vooruitgeschoven lobby-pion. Bekijk de lijst eens en je ziet het: lobbycratie.

Jij en deze Tweeter delen een aantal wederzijdse volgers

Frederik01 @Frederik01J · 20 jan.

...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Schnabbelen overal wat bij om de zakken maximaal te vullen. Bekend is dat ABP pleitbezorger is voor de WTP. Deze lieden zouden geen bijdrage mogen leveren aan de politieke besluitvorming.

Gevolg door enkele Tweeters die jij volgt

Nico Dekker @NicoDekker15 · 19 jan.

...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik het is zo om onpasselijk van te worden, overal waar commissies etc zijn, zitten mensen met dubbele agenda's, zie het OMT etc het houdt maar niet op zelfs ministers, wat gewoon verboden is zitten met dubbele petten op.

pierre bezukhov @pierrebezukhov5 · 19 jan.

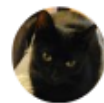
...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

Is wel duidelijk: "Een lid onthoudt zich ook van handelingen en activiteiten die de schijn van belangenverstremgeling oproepen." Maar we leven in een banenrepubliek.

Gevolg door enkele Tweeters die jij volgt

cobabakker55@gmail.com @cobabakker552 · 20 jan.

...

Als antwoord op [@frans_nijhof](#)

En wat gaat het worden denk je?

Vrijpraak of doofpot.

Want eerlijk zal het niet gaan.

Bezoek website 17 t/m 20 januari 2023 (twitter publiciteit). Host: Strato.

Aantal lezers (home) pagina over schending Gedragscode Eerste Kamer: 34.590

Aantal documenten (brieven aan EK) door deze bezoekers bekeken: 29.907

Statistiek

<https://abppensioen.nl>

Overzicht	Pageviews	Sessions	Hits/Files	Dataverkeer	Logfiles
Items-URLs	Referrer-URLs	Client-Domains	Browser	Terugblik	

Pageviews / sessions / hits / files

Januari ▼

2023 ▼

- Pageviews
- Sessions
- Hits
- Files

	01.01.2023	02.01.2023	09.01.2023	16.01.2023
Januari	Pageviews	Sessions	Hits	Files
20	2.485 6.0%	775 7.0%	10.107 8.0%	8.451 8.0%
19	1.850 4.0%	1.319 12.0%	13.416 10.0%	12.193 11.0%
18	1.459 3.0%	449 4.0%	5.266 4.0%	4.045 3.0%
17	1.785 4.0%	546 5.0%	5.801 4.0%	5.218 4.0%

RE: Website EK:

Griffier <griffier@eerstekamer.nl>
Aan: "abppensioen@gmail.com" <abppensioen@gmail.com>

26 januari 2023 om 16:05

Geachte heer Nijhof,

Ik dank u voor de door u toegezonden brieven. Uw brieven zijn onder de aandacht gebracht van de Huishoudelijke Commissie alsmede de betreffende Kamerleden.

Graag wijs ik u erop dat het regelmatig voorkomt dat leden van de Eerste Kamer nevenfuncties hebben die raken aan wetsvoorstellen die door de Eerste Kamer worden behandeld. Dit is inherent aan het lidmaatschap van de Eerste Kamer, waarbij leden 'parttime' Kamerlid zijn en de rest van de week andere functies of werkzaamheden uitvoeren. De Gedragscode integriteit van de Eerste Kamer biedt handvatten hoe leden met dergelijke situaties om kunnen gaan. Het is in de eerste plaats aan de leden zelf om daarin afwegingen te maken binnen de gestelde kaders.

Eén van de verplichtingen uit de Gedragscode betreft het openbaar maken van nevenfuncties op de website van de Eerste Kamer. De leden Rosenmöller en Oomen, die u noemt in uw brieven, hebben de betreffende nevenfuncties bij pensioenfondsen geregistreerd op de website. Het lid Oomen is er naar aanleiding van uw brief op gewezen dat haar registratie niet geheel compleet was, aangezien niet werd vermeld of de functie bezoldigd is en tevens een korte beschrijving van de werkzaamheden ontbrak. Zij heeft deze gegevens inmiddels toegevoegd aan de registratie.

De Huishoudelijke Commissie ziet op basis van bovenstaande op dit moment geen aanleiding om verdere stappen te zetten. Andere suggesties die u doet in uw brieven, zoals het uitsluiten van fracties van beraadslagingen en stemmingen, zijn op basis van wet- en regelgeving hoe dan ook niet aan de orde.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Vriendelijke groet,

Remco Nehmelman

Griffier Eerste Kamer der Staten-Generaal

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Webformulier Eerste Kamer <noreply@eerstekamer.nl>

Datum: 20 januari 2023 om 11:16:59 CET

Onderwerp: Website EK: Verzoek tot verspreiding van onze brief onder de leden van de Eerste Kamer

UW GEGEVENS

naam: Kennisbank ABPpensioen F. Nijhof

telefoonnummer: 06-30114395

e-mail: abppensioen@gmail.com

UW VRAAG OF OPMERKING

onderwerp: Verzoek tot verspreiding van onze brief onder de leden van de Eerste Kamer
inhoud: Een aantal leden van de EK overtreedt de Gedragscode Eerste Kamer door (schijn van)
belangenverstrengeling. Op onze website staan twee brieven die wij aan de Voorzitter van de EK
hebben gezonden. Kan en mag ik u verzoeken deze brieven te verspreiden onder alle leden van de
EK? Onze rechtsstaat is in het geding! De brieven staan op onze website <https://abppensioen> , de
directe links:

<https://bit.ly/3GV0aDt>

en

<https://bit.ly/3iP7jgo>

Indien u hierin geen rol kunt spelen, kunt u dan kort aangeven hoe ik efficiënt de Kamerleden kan
mailen?

Hartelijke dank, totus tuus, F. Nijhof

Gedragcode integriteit Eerste Kamer

Geldend vanaf 11-06-2019

Gedragcode integriteit Eerste Kamer

Artikel 1. Algemene bepaling

Ieder lid handelt bij de naleving van de door hem afgelegde eed of belofte in overeenstemming met beginselen van integriteit en betrouwbaarheid. De invulling daarvan en de verantwoording daarover vinden plaats in overeenstemming met deze gedragscode.

Toelichting bij artikel 1

Integriteit is in de ruimste zin van het woord het goede doen, ook als niemand kijkt. Voor Eerste Kamerleden begint integriteit bij de eed of belofte die alle leden op grond van artikel 60 Grondwet en artikel 2 Wet beëdiging Ministers en leden Staten-Generaal afleggen. Bij de aanvaarding van hun ambt leggen zij in de vergadering een eed, dan wel verklaring en belofte, van zuivering af en zweren of beloven zij trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van hun ambt. Bij de naleving van de eed of belofte dienen leden te handelen in overeenstemming met beginselen van integriteit en betrouwbaarheid. Deze gedragscode beoogt die beginselen verder in te vullen. De verantwoording zoals voorzien in dit document streeft naar een wijze van transparantie die de samenleving redelijkerwijze mag verwachten van een gekozen volksvertegenwoordiger.

De Tijdelijke commissie GRECO-rapport noemde in 2014 als elementen van het begrip integriteit het voorbeeldig, betrouwbaar en transparant handelen.¹⁾ Leden geven het goede voorbeeld door respectvol met elkaar om te gaan in procedures en tijdens het debat, leven vastgestelde regels, afspraken en deadlines na en zijn bij hun handelen transparant over hun functies naast het Kamerlidmaatschap en eventuele andere belangen. Aldus ook de Tijdelijke commissie werkwijze Eerste Kamer in 2017.²⁾

Leden van de Eerste Kamer zijn medewetgever en controleur van de regering. Zij behartigen, allemaal vanuit hun eigen politieke ideologie en overtuiging, het algemeen belang. De leden beschikken over een vrij mandaat en stemmen zonder last (artikel 67, derde lid, Grondwet). Het voorgaande betekent niet dat politieke beginselen en afspraken geen rol kunnen spelen, maar wel dat de leden uiteindelijk zelf de eindafweging maken. Leden kunnen niet worden verplicht volgens de partij- of fractielijn te stemmen, niet worden geschorst en evenmin worden gedwongen hun Kamerzetel ter beschikking te stellen.³⁾ In die zin is hun onafhankelijkheid (juridisch) gewaarborgd.

Bij de combinatie van het Eerste Kamerlidmaatschap met bepaalde functies staat de gewenste onafhankelijkheid zozeer onder druk dat de grondwetgever of de wetgever deze functies formeel incompatibel heeft verklaard. Zie daarvoor artikel 57 Grondwet en artikel 1 van de Wet Incompatibiliteiten Staten-Generaal en Europees Parlement. Een lid van de Eerste Kamer kan bijvoorbeeld niet tevens Minister zijn, omdat hij geacht wordt de door die Minister verdedigde wetsvoorstellen te beoordelen en diens beleid te controleren. Het is aan de (grond)wetgever deze formele incompatibiliteiten eventueel uit te breiden. Zulke incompatibiliteiten kunnen, gelet op het grondwettelijk systeem, immers niet in een Gedragcode integriteit Eerste Kamer worden vastgelegd. De vraag kan wel gesteld worden of er bepaalde «materieële incompatibiliteiten» zijn, dat wil zeggen functies waarbij leden van de Kamer handelingen en activiteiten verrichten die de schijn van niet-onafhankelijk zijn wekken. Vooruitlopend op een eventuele formele incompatibiliteit ontraadt momenteel de *Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de rechtspraak* rechters lid te zijn van de Eerste of Tweede Kamer der Staten-Generaal. Omgekeerd kan worden opgemerkt dat het gelijktijdig bekleden van het lidmaatschap van de Eerste Kamer en het rechterschap op gespannen voet staat met de gewenste scheiding der machten. Ook vanuit het perspectief van de Eerste Kamer is deze combinatie van functies dus ongewenst. GRECO ontraadt haar dan ook.

Een geval apart vormt de situatie dat leden advieswerk ten behoeve van de regering verrichten. Hierbij kan het gaan om advieswerk voor een Minister, maar ook om advieswerk voor direct onder diens verantwoordelijkheid werkzame departementale ambtenaren. Een Eerste Kamerlid dat zelf

---

1) Kamerstukken I 2013/14, CX, A, p. 5.

2) Kamerstukken I 2016/17, CXXIV, A, p. 7.

3) Aldus eerder ook de Tijdelijke commissie GRECO-rapport, Kamerstukken I 2013/14, CX, A, p. 7.

tevens ambtenaar bij een ministerie is, wordt in die laatste functie van rechtswege op non-activiteit gesteld (artikel 3 Wet Incompatibiliteiten Staten-Generaal en Europees Parlement). Het is immers ongewenst als iemand in de ene functie ondergeschikt is aan de Minister en in de andere functie diezelfde Minister moet controleren. Dit geeft aan dat er spanning kan bestaan tussen advieswerk voor de regering en het Kamerlidmaatschap, ook als er van een formele incompatibiliteit geen sprake is. Cruciaal is dat het lid door het advieswerk zijn onafhankelijkheid als controleur van de regering niet op het spel zet. Dat zal doorgaans niet het geval zijn als een Minister een lid van de Kamer informeel consulteert. Als die Minister of diens ministerie echter formeel opdrachtgever van een adviestaak is, kan redelijkerwijs al snel de schijn van niet langer onafhankelijk zijn worden gewekt. Dat kan het geval zijn als het advies moet leiden tot wetsvoorstellen die het adviserende lid in zijn hoedanigheid van lid van de Eerste Kamer weer moet beoordelen. In het licht van het voorgaande wordt het leden die gevraagd worden, persoonlijk of als lid van een adviescommissie, advieswerk voor de regering te verrichten, ontraden dit werk aan te nemen.

Artikel 2. Omgaan met belangen

1. Ieder lid geeft zich rekenschap van de belangen die hij anders dan als lid van de Kamer heeft en waakt ervoor dat deze belangen niet leiden tot het op oneigenlijke wijze uitoefenen van zijn functie. Een lid onthoudt zich ook van handelingen en activiteiten die de schijn van belangenverstrengeling oproepen.
2. Een lid dat schriftelijke inbreng levert of ter vergadering het woord voert, meldt daarbij de belangen die in de context van de behandeling van het geagendeerde onderwerp redelijkerwijs van belang kunnen zijn.

Toelichting bij artikel 2

Eerste Kamerleden zijn deeltijdpolitici die doorgaans naast het Kamerlidmaatschap andere functies elders in de maatschappij hebben. Zij staan hierdoor midden in de samenleving en kijken daardoor anders naar wetsvoorstellen en beleid dan leden van de Tweede Kamer, die voltijdpolitici zijn. In het voorgaande is de toegevoegde waarde van de Eerste Kamer (mede) gelegen. De keerzijde van de medaille is echter dat juist door de combinatie van verschillende functies Eerste Kamerleden kunnen worden betrokken in maatschappelijke discussies over belangenverstrengelingen of het wekken van de schijn daarvan. Het *hebben* van bepaalde belangen vormt op zichzelf beschouwd geen probleem, het gaat erom dat leden van de Eerste Kamer prudent en integer *omgaan* met die belangen.

Het eerste lid van artikel 2 van deze Gedragscode geeft aan dat leden zich rekenschap dienen te geven van de belangen die zij anders dan als lid van de Kamer hebben en ervoor moeten waken dat deze belangen niet leiden tot het op oneigenlijke wijze uitoefenen van de functie van Kamerlid. Leden dienen zich op grond van de tweede volzin van het eerste lid ook te onthouden van handelingen en activiteiten die de *schijn* van belangenverstrengeling oproepen. Het begrip «oneigenlijk» in het eerste lid geeft aan dat voor een belangenconflict méér nodig is dan het in algemene zin hebben van een belang bij bepaalde besluitvorming. Anders gezegd, ook Eerste Kamerleden betalen belasting en kunnen aanspraak maken op sociale voorzieningen, maar dat betekent nog niet dat zij daarmee ook een welbepaald belang bij parlementaire besluitvorming over deze onderwerpen hebben. Er is dus geen sprake van een belangenconflict als Eerste Kamerleden alleen als lid van het algemeen publiek of van een bepaalde brede groep mensen van bepaalde besluitvorming profiteren. Er moet echt een *specifiek eigen belang* aan te wijzen zijn; het belang van het Kamerlid steekt duidelijk boven dat van de overige leden van de samenleving uit.

Het genoemde specifieke eigen belang zal in veel gevallen eerder *functioneel* dan *persoonlijk* zijn. Dat wil zeggen dat het belang verbonden is aan de functie die een lid anders dan als lid van de Kamer heeft. Als dit redelijkerwijs de schijn van belangenverstrengeling zou kunnen oproepen, dan dient een lid zich in principe van het behandelen van een dossier, het voeren van het woord of het leveren van schriftelijke inbreng te onthouden. Bij kleine fracties kan dit problemen opleveren; zij dienen dan in elk geval conform het tweede lid te handelen (zie hieronder).

Als een lid of de organisatie waarvoor dit lid werkzaam is *materieel* voordeel heeft bij een bepaalde besluitvorming en dit lid betrokken is bij deze besluitvorming, dan zal vaak eerder worden aangenomen dat de schijn van belangenverstrengeling wordt opgeroepen. Er kan echter ook sprake zijn van (de schijn van) belangenverstrengeling bij specifieke *immateriële* eigen belangen. Conform de tweede volzin van het eerste lid is de vraag telkens of bepaalde handelingen of activiteiten van een lid de schijn van belangenverstrengeling oproepen, ongeacht om welke belangen het gaat, functioneel of

persoonlijk, materieel of immaterieel.

De schijn van belangenverstremgeling als bedoeld in de tweede volzin van het eerste lid van artikel 2 moet worden beoordeeld aan de hand van een redelijkheidsmaatstaf. De Engelsen spreken in dit verband van «a reasonable member of the public». Dit is een denkbeeldige, kritische beschouwer van het handelen en de activiteiten van Eerste Kamerleden. De vraag die een lid zich steeds dient te stellen, is of deze redelijk denkende persoon zou oordelen dat in een specifieke casus sprake is van (de schijn van) belangenverstremgeling. Het antwoord op die vraag zal van casus tot casus en van tijdsgewricht tot tijdsgewricht verschillen. Zoals eerder de Tijdelijke commissie GRECO-rapport opmerkte, «Wat moreel nog juist wel en juist niet meer acceptabel is, is onmogelijk voor altijd centraal vast te leggen en dient daarom de uitkomst te zijn van een voortgaand debat».⁴⁾ Artikel 2 van deze Gedragscode werkt dan ook noodzakelijkerwijs met een open norm, zoals ook bijvoorbeeld in het privaatrecht wordt gewerkt met begrippen als «redelijkheid en billijkheid» of «goed werkgeverschap». Het tweede lid van artikel 2 gaat over het kenbaar maken van specifieke belangen die in de context van de behandeling van een bepaald onderwerp redelijkerwijs van belang kunnen zijn. De bepaling beoogt een prudent omgaan met belangen, het betrachten van openheid en het afleggen van verantwoording te stimuleren. Als de organisatie waarvoor een lid werkzaam is bijvoorbeeld in het voortraject over een wetsvoorstel heeft geadviseerd of daar op andere wijze bij betrokken is geweest, zonder persoonlijke betrokkenheid van dit lid, dan is het niettemin raadzaam dit al in de schriftelijke fase te melden. Het betrokken lid heeft immers weliswaar conform artikel 6 van deze Gedragscode zijn functie bij de adviserende organisatie openbaar gemaakt, maar daarmee is nog niet duidelijk dat deze organisatie bij dit wetsvoorstel een rol heeft gespeeld. Het kenbaar maken van belangen in de schriftelijke fase geschiedt in de commissievergadering, zodat dit in de (openbare) korte aantekeningen van de betreffende vergadering kan worden opgenomen. Met het kenbaar maken van belangen die in de context van de behandeling van het geagendeerde onderwerp redelijkerwijs van belang kunnen zijn wordt geenszins een soort «bekentenis» over belangenverstremgeling afgelegd. Integendeel, met de verklaring kan juist worden aangegeven hoe de belangen liggen en hoe zij elkaar in dit geval niet raken. In dit verband kan nog worden opgemerkt dat het kenbaar maken van relevante belangen zeker voor kleine fracties van belang is. Zij kunnen immers bij (de schijn van) conflicterende belangen vaak geen andere woordvoerder met de behandeling van een bepaald dossier belasten.

Artikel 3. Omgaan met derden

Bij hun contacten met derden waken leden voor oneigenlijke beïnvloeding. Zij betrachten ten aanzien van deze contacten transparantie.

Toelichting bij artikel 3

Contacten met derden (inclusief lobbyisten) horen bij het werk van leden van de Eerste Kamer. Het behoort immers tot de wezenlijke taken van de leden zich rekenschap te geven van de opvattingen die leven bij de diverse groepen in de samenleving en organisaties die worden geraakt door toekomstige wetgeving. Het is aan de fracties en de individuele leden om te bepalen met welke derden zij contacten wensen te onderhouden. Zij beslissen ook naar eigen inzicht en onder eigen verantwoordelijkheid of en hoe zij de uit deze contacten verkregen informatie bij hun parlementaire werk gebruiken.⁵⁾ Contacten met derden worden dan ook zeker niet afgeraden. Leden van de Kamer zijn echter geen verlengstuk van groepen en organisaties. Zij maken conform hun vrije mandaat hun eigen afwegingen. Dat geldt zeker als het gaat om informatie die afkomstig is van professionele, en dus betaalde lobbyisten (gespecialiseerde lobbykantoren of lobbyisten in vaste dienst van een bedrijf of maatschappelijke organisatie).

Van leden van de Eerste Kamer mag verder verwacht worden dat zij transparantie betrachten over hun contacten met derden. Dat betekent niet dat al deze contacten geregistreerd en openbaar gemaakt moeten worden. Zo'n «lobby-register» (actieve openbaarheid) zou gelet op de zeer vele contacten met derden die leden onderhouden ook niet uitvoerbaar zijn. Het betekent wel dat leden desgevraagd openheid van zaken geven over welke contacten met derden zij met betrekking tot bepaalde dossiers hebben gehad (passieve openbaarheid).

Artikel 4. Geschenken

---

4) Kamerstukken I 2013/14, CX, A, p. 9–10.

5) Aldus eerder ook de Tijdelijke commissie GRECO-rapport, Kamerstukken I 2013/14, CX, A, p. 15.

Ter griffie wordt een register bijgehouden waarin de leden de door hen in hun hoedanigheid als lid van de Kamer ontvangen geschenken met een hogere waarde dan 50 euro vermelden, uiterlijk één week na ontvangst van het geschenk. Dit register ligt voor een ieder ter inzage.

Toelichting bij artikel 4

De zinsnede «in hun hoedanigheid als lid van de Kamer» doet recht aan het gegeven dat Eerste Kamerleden geen fulltime politici zijn. Geschenken die zij in het kader van hun functies naast het lidmaatschap van de Kamer ontvangen vallen dan ook niet onder de bepaling. Het begrip «geschenk» dient ruim te worden uitgelegd. Hieronder vallen niet alleen flessen wijn, boeken, kerstpakketten of boeketten, maar ook bijvoorbeeld hotelovernachtingen en diners. Voor geschenken is geen maximumbedrag vastgesteld; de enige regel is dat alles boven de 50 euro openbaar moet worden gemaakt. Het is aan de leden zelf te beoordelen wat zij nog te verantwoorden vinden. Daarbij dienen leden er alert op te zijn dat geschenken (bijvoorbeeld van lobbyisten) de schijn van belangenverstrengeling als bedoeld in artikel 2 van deze Gedragscode kunnen oproepen. Het geschenkenregister is op de website van de Eerste Kamer te raadplegen. Ontvangen geschenken worden ook bij de individuele biografieën van de leden getoond.

Artikel 5. Buitenlandse reizen

Ter griffie wordt een register bijgehouden waarin de leden hun in hun hoedanigheid als lid van de Kamer gemaakte buitenlandse reizen op uitnodiging en voor rekening van derden vermelden, uiterlijk één week na terugkeer in Nederland. Dit register ligt voor een ieder ter inzage. Indien dit gelet op het belang van de veiligheid van het betrokken lid is aangewezen, wordt de gemaakte buitenlandse reis wel ter griffie gemeld, maar niet in het openbare register opgenomen.

Toelichting bij artikel 5

Bij deze bepaling gaat het alleen om reizen op uitnodiging en voor rekening van derden. De bepaling is niet van toepassing op reizen die tot het normale Kamerwerk te rekenen zijn, zoals reizen in het kader van internationale parlementaire assemblees, interparlementaire bijeenkomsten, werkbezoeken van de Kamer e.d. Juist omdat deze reizen tot het normale Kamerwerk behoren, wordt daaraan al de nodige publiciteit gegeven door middel van verslagen op de website van de Eerste Kamer. Het reizenregister is op de website van de Eerste Kamer te raadplegen. Gemaakte reizen worden ook bij de individuele biografieën van de leden getoond. In uitzonderlijke gevallen kan uit veiligheidsoverwegingen worden afgezien van het tonen van een bepaalde reis in het reizenregister. Deze reis moet dan wel ter griffie worden gemeld. Het verdient aanbeveling over een dergelijke kwestie de vertrouwenspersoon als bedoeld in artikel 12 te raadplegen.

Artikel 6. Openbaarmaking functies naast het lidmaatschap van de Kamer en relevante belangen

1. Ieder lid maakt conform de Wet vergoedingen leden Eerste Kamer zijn functies naast het lidmaatschap van de Kamer openbaar door terinzagelegging van een opgave van deze functies bij de griffie. Deze opgave bevat tevens een korte beschrijving van de werkzaamheden die het lid verricht en van de organisatie waarvoor het lid werkzaam is.
2. Is het lid werkzaam als adviseur, dan vermeldt het lid tevens de sector waarin hij adviseert.
3. Bij de opgave als bedoeld in het eerste lid geeft het lid aan of de functies bezoldigd of onbezoldigd zijn.
4. In aanvulling op het eerste lid doet ieder lid tevens opgave bij de griffie van belangen die redelijkerwijs als relevant kunnen worden beschouwd, maar niet als functie naast het lidmaatschap van de Kamer kunnen worden aangemerkt. Deze belangen worden op dezelfde wijze openbaar gemaakt, tenzij dit gelet op het belang van de veiligheid of persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen achterwege dient te blijven.

Toelichting bij artikel 6

Artikel 3b van de Wet vergoedingen leden Eerste Kamer verplicht Kamerleden hun «nevenfuncties» – een betere term is «functies naast het lidmaatschap van de Kamer» – openbaar te maken door terinzagelegging van een opgave bij de griffie. De opgegeven functies worden op de website van de Eerste Kamer gepubliceerd. Het enkel noemen van de functie verschaft echter in veel gevallen nog maar weinig informatie over de inhoud van de functie. Daarom bepaalt dit artikel in het eerste lid dat leden na het noemen van de functie ook een korte omschrijving dienen te geven van de werkzaamheden die zij verrichten, alsmede een korte uitleg over de organisatie waarvoor zij werkzaam zijn. Specifiek in het geval van advieswerk dient een lid de sector te noemen waarin hij adviseert (artikel 6, tweede lid).

De korte beschrijving van de werkzaamheden en van de organisatie kan alleen dan achterwege blijven indien de inhoud van de functie na het noemen ervan direct duidelijk is. Deze uitzondering moet beperkt geïnterpreteerd worden: in beginsel kunnen leden niet volstaan met het enkel noemen van de functie.

Het derde lid verplicht leden aan te geven of hun functies naast het lidmaatschap van de Kamer bezoldigd of onbezoldigd zijn.

Het vierde lid is een restbepaling voor belangen die redelijkerwijs als relevant kunnen worden beschouwd, maar niet als functies naast het lidmaatschap van de Kamer kunnen worden aangemerkt. Het is wenselijk dat deze op dezelfde voet als dergelijke functies openbaar worden gemaakt, waarbij het aan de leden zelf is om te bepalen of een specifiek belang redelijkerwijs als relevant kan worden beschouwd. Er is geen uitputtende lijst van zulke belangen te geven. Onder bepaalde omstandigheden kunnen bijvoorbeeld eerdere functies, terugkeergaranties of substantiële belangen in een onderneming redelijkerwijs relevant zijn. In bepaalde situaties kunnen zulke belangen immers de schijn van belangenverstremgeling als bedoeld in artikel 2 wekken.

Redelijkerwijs relevante belangen worden in principe op dezelfde wijze als functies openbaar gemaakt. Ze worden dus op de website van de Eerste Kamer gepubliceerd. Een uitzondering wordt gemaakt als de veiligheid of persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen in het geding zijn. Vaak zal het dan gaan om de veiligheid of persoonlijke levenssfeer van andere betrokkenen dan het lid zelf, bijvoorbeeld partners of familieleden. Net als bij artikel 5 zal wel sprake moeten zijn van objectieve omstandigheden. Is dat het geval, dan wordt het relevante belang wel gemeld bij de griffie, maar niet openbaar gemaakt. Het verdient aanbeveling over een dergelijke kwestie de vertrouwenspersoon als bedoeld in artikel 12 te raadplegen.

Artikel 7. Geheimhouding in een plenaire vergadering met gesloten deuren

1. Ten aanzien van de gedachtewisseling in een plenaire vergadering met gesloten deuren wordt geheimhouding in acht genomen.
2. De geheimhouding wordt door hen die bij de behandeling aanwezig waren en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen, in acht genomen totdat de Kamer haar opheft.
3. De geheimhouding kan door de Kamer, met gesloten deuren vergaderend, worden opgeheven.

Artikel 8. Geheimhouding besloten commissievergadering

1. Ten aanzien van de gedachtewisseling in een besloten commissievergadering wordt geheimhouding in acht genomen, met uitzondering van hetgeen de commissie in haar verslag vermeldt.
2. De geheimhouding wordt door hen die bij de behandeling aanwezig waren en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen, in acht genomen totdat de commissie haar opheft.
3. De geheimhouding kan door de commissie in een besloten commissievergadering worden opgeheven.

Artikel 9. Vertrouwelijke stukken

1. De vertrouwelijkheid ten aanzien van de inhoud van een stuk ten aanzien waarvan de Kamer heeft bepaald, of waarvan uit zijn aard volgt, dat het vertrouwelijk is, wordt door een ieder in acht genomen.

2. Ter griffie wordt een register bijgehouden van bij de Kamer dan wel bij de commissies ingekomen vertrouwelijke stukken.

Artikel 10. Naleving van de Gedragscode

1. De Huishoudelijke Commissie houdt toezicht op de naleving van deze Gedragscode en geeft oordelen over de interpretatie ervan.
2. De Huishoudelijke Commissie kan, op verzoek van een of meer leden of uit eigen beweging, beoordelen of een lid van de Kamer in een concreet geval in overeenstemming met de artikelen 1 tot en met 6 heeft gehandeld. De Huishoudelijke Commissie kan daarbij aanbevelingen doen.
3. De Huishoudelijke Commissie geeft geen oordeel dan nadat zij het betrokken lid of de betrokken leden in de gelegenheid heeft gesteld te worden gehoord.
4. Indien het betrokken lid of de betrokken leden zich niet kunnen verenigen met het oordeel van de Huishoudelijke Commissie, kunnen zij binnen twee weken, door tussenkomst van het College van Senioren, een besluit van de Kamer vragen. De Kamer bevestigt of verwerpt het oordeel van de Huishoudelijke Commissie. Over het oordeel wordt niet beraadslaagd.
5. Wanneer het oordeel van de Huishoudelijke Commissie definitief is geworden, wordt dit publiekelijk kenbaar gemaakt.
6. Indien de beoordeling als bedoeld in het tweede lid een lid van de Huishoudelijke Commissie zelf betreft, wordt dit lid vervangen door het lid dat het langst zitting heeft in de Kamer; bij gelijke zittingsduur gaat het oudste lid in leeftijd voor.

Toelichting bij artikel 10

Zoals al in de toelichting op artikel 1 is aangegeven, doen leden van de Eerste Kamer idealiter het goede, ook als niemand kijkt. Toch is enigerlei vorm van toezicht op de naleving van deze Gedragscode gewenst. Daarbij geldt dat in de eerste plaats verwacht mag worden dat leden zich openstellen om op hun handelen te worden aangesproken door hun collega's, ook als die van andere fracties binnen de Kamer zijn. Integriteitskwesaties gerelateerd aan de naleving van deze Gedragscode kunnen zo in veel gevallen binnen de fracties of tussen de fracties worden opgelost. Aldus ook de Tijdelijke commissie GRECO-rapport in 2014.⁶⁾ Het is goed als er daarnaast een orgaan wordt aangewezen met een formele toezichthoudende taak. Die taak wordt bij de Huishoudelijke Commissie belegd.

De Huishoudelijke Commissie bestaat uit de Voorzitter en de twee Ondervoorzitters van de Kamer (artikel 14 Reglement van Orde). Zij waakt over de belangen en de reputatie van de Kamer als instituut. Dat maakt de Huishoudelijke Commissie tot een geschikt gremium om tevens te waken over de naleving van deze Gedragscode. Leden kunnen de Huishoudelijke Commissie om een oordeel vragen over het handelen van henzelf of van andere leden als het gaat om de naleving van de regels en principes in de artikelen 1 tot en met 6 van deze Gedragscode, dus de algemene bepaling en de bepalingen over omgaan met belangen, omgaan met derden, reizen, geschenken en openbaarmaking van functies naast het lidmaatschap van de Kamer en relevante belangen. Doorgaans zal het lid dat op de een of andere wijze negatief in de publiciteit is gekomen zelf om een oordeel vragen. Ook de voorzitter van de fractie waarin dit lid actief is, kan dit doen. In voorkomend geval kan de Huishoudelijke Commissie uit eigen beweging een oordeel geven, indien zij dit in het belang en met het oog op de reputatie van de Kamer nodig acht. De Huishoudelijke Commissie kan bij haar werk desgewenst externe deskundigheid betrekken. Het tweede lid van artikel 10 sluit niet uit dat een lid in het belang van de Kamer de Huishoudelijke Commissie vraagt te beoordelen of een lid van een *andere* fractie in overeenstemming met deze Gedragscode heeft gehandeld. In zo'n geval mag wel verwacht worden dat dit lid het lid van de andere fractie eerst zelf heeft aangesproken. Het betrokken lid wordt uiteraard meteen geïnformeerd als een verzoek om een beoordeling gedaan wordt. De Huishoudelijke Commissie geeft geen oordeel dan nadat zij het betrokken lid of de betrokken leden in de gelegenheid heeft gesteld te worden gehoord. Bij haar oordeel kan zij aanbevelingen formuleren. Er is bewust gekozen voor aanbevelingen en niet voor sancties. Formele sancties als

---

6) Kamerstukken I 2013/14, CX, A, p. 18.

(algehele) schorsingen of ontzetting van het lidmaatschap van de Kamer verdragen zich niet met het grondwettelijk verankerde vrije mandaat van de leden. Daarnaast is het belangrijkste doel van een oordeel van de Huishoudelijke Commissie meer duidelijkheid te krijgen over de interpretatie van de bepalingen in deze Gedragscode, die op punten noodzakelijkerwijs met open normen moet werken. Het geven van aanbevelingen past beter bij deze doelstelling dan het opleggen van sancties, die overigens ook het risico van politisering in zich dragen. Een aanbeveling hoeft zich niet te beperken tot het betrokken lid of de betrokken leden; de Huishoudelijke Commissie kan ook constateren dat de Gedragscode op punten onduidelijk is of lacunes vertoont en de Kamer aanbevelen deze problemen te verhelpen.

Het vierde lid geeft het betrokken lid of de betrokken leden de mogelijkheid binnen twee weken een besluit van de Kamer te vragen over het oordeel van de Huishoudelijke Commissie. Dit geschiedt via tussenkomst van het College van Senioren, waar eventueel de zaak nog in der minne kan worden geschikt. Wordt de zaak toch aan de Kamer voorgelegd, dan is het de bedoeling dat deze alleen een marginale toets op het oordeel uitvoert. Zij houdt daarom geen beraadslaging; de Kamer kan het oordeel uitsluitend bevestigen of verwerpen. Van verwerping kan alleen sprake zijn als het oordeel van de Huishoudelijke Commissie kennelijk onredelijk is.

Op het moment dat er negatieve publiciteit ontstaat over het handelen van een lid van de Kamer is het belangrijk dat er duidelijkheid komt over de vraag of het betrokken lid in overeenstemming met deze Gedragscode heeft gehandeld of niet. Daaruit vloeit voort dat het tevens belangrijk is dat het oordeel van de Huishoudelijke Commissie over deze kwestie openbaar wordt gemaakt. Dat gebeurt op basis van het vijfde lid wanneer het oordeel definitief is geworden, dus na het ongebruikt verstrijken van de beroepstermijn van twee weken of na het besluit van de Kamer als bedoeld in het vierde lid; tot die tijd worden er over het oordeel geen mededelingen gedaan. Met publicatie wordt niet alleen voor de direct betrokkenen, maar ook voor pers en publiek duidelijk of van niet-naleving van de Gedragscode sprake is. Het publiekelijk kenbaar maken van de oordelen van de Huishoudelijke Commissie kan door publicatie op de website van de Eerste Kamer. Het verdient aanbeveling een specifieke pagina te maken waarop alle oordelen gemakkelijk te raadplegen zijn.

Het zesde lid bevat een voorziening voor het geval de beoordeling van de naleving van deze Gedragscode een lid van de Huishoudelijke Commissie zelf betreft. Dit lid kan dan niet deelnemen aan de beoordeling en zal moeten worden vervangen. Vervanging geschiedt op basis van anciënniteit en daarna eventueel op basis van senioriteit.

Artikel 11. Schending van de geheimhouding

1. De Huishoudelijke Commissie kan de Kamer voorstellen om een lid, dat de geheimhouding of de vertrouwelijkheid, bedoeld in de artikelen 7, 8 en 9, niet in acht neemt, voor ten hoogste één maand uit te sluiten van alle vergaderingen van één of meer commissies.
2. De Huishoudelijke Commissie kan de Kamer eveneens voorstellen om een lid, als bedoeld in het eerste lid, voor ten hoogste de verdere duur van de zitting uit te sluiten van de kennismaking van vertrouwelijke stukken.
3. Een voorstel als bedoeld in het eerste en tweede lid wordt niet gedaan dan nadat de Huishoudelijke Commissie het betrokken lid in de gelegenheid heeft gesteld te worden gehoord.
4. Een voorstel als bedoeld in het eerste en tweede lid wordt in stemming gebracht bij de aanvang van de eerste vergadering van de Kamer na de dag waarop de Huishoudelijke Commissie tot het doen van het voorstel heeft besloten. Over dit voorstel wordt niet beraadslaagd.
5. Een besluit van de Kamer ingevolge dit artikel wordt door de Voorzitter onverwijld ter kennis gebracht van het betrokken lid.

Artikel 12. Vertrouwenspersoon

1. De Kamer benoemt op voorstel van de Huishoudelijke Commissie een onafhankelijke vertrouwenspersoon om leden en fracties van advies te dienen over de interpretatie van deze Gedragscode en over het gewenste handelen in concrete situaties. De benoeming geldt voor de duur van vier jaar, waarna de vertrouwenspersoon terstond herbenoembaar is.
2. De vertrouwenspersoon is geen lid van de Kamer of werkzaam bij de griffie van de Kamer.

3. Ten aanzien van de gedachtewisseling met de vertrouwenspersoon wordt door alle betrokkenen geheimhouding in acht genomen.
4. De vertrouwenspersoon rapporteert jaarlijks vertrouwelijk aan de Huishoudelijke Commissie over de mate waarin van zijn diensten gebruik wordt gemaakt.
5. De Huishoudelijke Commissie maakt met de vertrouwenspersoon afspraken over een passende vergoeding.

Toelichting bij artikel 12

De vertrouwenspersoon is bedoeld om individuele leden en fracties in een vertrouwelijke setting advies te geven over integriteitskwesties. Daarbij fungeert de vertrouwenspersoon vooral als sparringpartner. Een lid dat twijfelt of zijn of haar voorgenomen handelen in overeenstemming is met deze Gedragscode, kan deze kwestie aan de vertrouwenspersoon voorleggen. Ook een lid dat niet twijfelt, maar zich realiseert dat anderen anders over de kwestie kunnen denken, kan de kwestie met de vertrouwenspersoon bespreken. Waar artikel 10 over de naleving van de Gedragscode bedoeld is om achteraf na te kunnen gaan of de Gedragscode in een concreet geval is nageleefd, gaat het bij het consulteren van de vertrouwenspersoon om advies vóóraf.

Gelet op de gewenste onafhankelijkheid kan de vertrouwenspersoon geen lid van de Eerste Kamer zijn of werkzaam zijn bij de griffie van de Kamer. Er zijn echter geen bezwaren tegen het benoemen van een oud-lid van de Kamer, temeer niet aangezien een oud-lid goed ingevoerd zal zijn in de politieke cultuur of mores in de Senaat. De benoeming geldt voor een periode van vier jaar, zijnde de zittingsperiode van de Kamer. Daarna is de vertrouwenspersoon terstond herbenoembaar.

Gesprekken met de vertrouwenspersoon zijn naar hun aard vertrouwelijk. Noch de vertrouwenspersoon, noch de leden die van de diensten van de vertrouwenspersoon gebruikmaken laten zich uit over de inhoud van de gesprekken. Dit betekent dat deze gesprekken ook niet betrokken kunnen worden bij een eventuele procedure als bedoeld in artikel 10 van deze Gedragscode. Omdat de Kamer zich wel een beeld moet kunnen vormen over de mate waarin een beroep op de diensten van de vertrouwenspersoon wordt gedaan, rapporteert deze hierover jaarlijks vertrouwelijk aan de Huishoudelijke Commissie. Uiteraard wordt in de rapportage niet ingegaan op de inhoud van de gesprekken.

De Huishoudelijke Commissie maakt afspraken met de vertrouwenspersoon over een passende vergoeding voor diens werkzaamheden. Desgewenst kan de Huishoudelijke Commissie de vertrouwenspersoon ook betrekken bij de evaluatie van deze Gedragscode.